

Oblastní odbor SRS

ČSLA 23

391 11, Planá nad Lužnicí

Zpráva č. 20 oblastního odboru Planá nad Lužnicí o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 28.10.–31.12.2013

1. Počasí

Koncem října a v průběhu listopadu bylo převážně polojasno až zataženo s ranními mlhami a minimálními převážně dešťovými srážkami. Ranní teploty se pohybovaly v rozmezí od 2 °C do 10 -12 °C. Slabě pod bod mrazu začaly teploty klesat až začátkem prosince, přes den se ale pohybovaly ještě poměrně vysoko, a to kolem 5° C. V prosinci mělo počasí inverzní charakter, tj. ve vyšších polohách teplo a slunečno, v nižších polohách naopak chladněji a mlhavo. Teploty byly nadprůměrné, pouze jeden týden začátkem prosince klesaly ranní teploty lehce pod bod mrazu (-1 až -3 °C), jinak i koncem prosince nebyly výjimečné denní teploty 8°C. Srážkově byl konec roku spíše podprůměrný. Sníh leží ve slabé vrstvě pouze ve vyšších polohách na Šumavě.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Vlivem dostatku tepla i vláhý jsou v průběhu podzimu i začátku zimy i pozdě zaseté ozimy většinou vzrůstově a vývojově vyrovnané. Aktuálním problémem jsou hraboši v jetelovinách a řepkách. Porosty řepky ozimé byly většinou dvakrát ošetřeny proti přerůstání a lepšímu přezimování. Lokálně škodí v porostech plevelů, které vzhledem k průběhu počasí, stále pokračují v růstu a budou muset být řešeny v jarním období. Lokálně bylo pozorováno rozrytí ozimých plodin a luk divokými prasaty.

OBILNINY

PŠENICE OZIMÁ (RF 12-24 BBCH)

Setí pšenice ozimé bylo vlivem deštivého počasí dokončeno až po agrotechnickém termínu, ale vlivem teplého počasí v posledním čtvrtletí ještě vegetovaly a většinou dohnaly zpoždění ve vegetaci. Porosty pšenice jsou od fáze druhého listu, druhý list ještě nerozvinutý do fáze čtvrté viditelné odnože.

Slabý výskyt kupek **padlí travního (*Blumeria graminis*)** pozorován v okrese Třebíč (Březník, 17.12.).

Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou rovnoměrně rozmístěná podél trasy průchodu. Hodnotí se napadení rostlin, tj. určí se počet rostlin (odnoží) s příznaky výskytu padlí ječmene (kupky nebo mycelium) na listové čepeli a pochvě. Z počtu kontrolovaných odnoží a počtu napadených odnoží se vypočítá procento napadených rostlin (odnoží). Ošetřují se porosty při indexu napadení vyšším než 10 %. Obvykle od růstové fáze 30 BBCH.

Slabý výskyt dospělců **kříška polního (*Psammotettix alienus*)** zaznamenán v okrese Písek (Lučkovice, 15.11.), Prachovice (Prachovice, 15.10.).

Pozorování dospělců na podzim (na vzešlých výdrolech obilnin, orientačně v září a na vzešlých ozimech vysetých v blízkosti loňských ozimů, orientačně fáze 12-29 BBCH, v první či druhé polovině října – dle počasí, do prvního mrazu). Pozoruje se pokud možno za slunného bezvětrného počasí, nejlépe v pozdním odpolední před západem slunce především na řidších prosvětlených místech porostů. U ozimů se preferují širší okraje ze strany, kde byly ozimy v předchozím roce. Kontroluje se množství dospělců kříška polního na 100 smyků. Kritické číslo je 3-7 dospělců na 100 smyků.

Slabý výskyt výhrabků **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** zaznamenán v okrese Písek (Lučkovice, 15.11.) a v okrese Pelhřimov (Horní Cerekev, 8.11., Bákovice, 14.11.).

Pozorování hrabošů se provádí v porostech ozimů o výměře větší než 5 ha na počátku a na konci vegetace.

Zjišťují se počty užívaných nor (nory s čerstvými výhrabky nebo pobytovými stopami) v přepočtu na 1 ha a to na základě 4 průchodů o šířce 2,5 m a délce 100 m, resp. cca 140 kroků (celkem 4 x 250 m² = 1000 m²) a vynásobením 10x.

Ošetření na podzim se provede při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. pokud se zjistí více než 200 užívaných východů z nor na 1 ha.

V okrese Písek (Lučkovice, 14.11.) bylo zjištěno poškození porostu **prasetem divokým (*Sus scrofa*)**.

JEČMEN OZIMÝ (RF 13-26 BBCH)

Setí ječmene ozimého bylo přerušeno deštivým počasím a mohlo být dokončeno až po agrotechnickém termínu. Při dostatku tepla i vláhly jsou v současné době i pozdě zaseté ozimy většinou vzrůstově a vývojově vyrovnané a pohybují se od třetího rozvinutého listu do šesté viditelné odnože.

První výskyt **sít'ovité a okrouhlé skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)** se slabou intenzitou byl zaznamenán v okrese Strakonice (Mutěnice u Strakonice, 15.11.).

Zjišťování výskytu sít'ovité a okrouhlé skvrnitosti ječmene se provádí při úhlopříčném průchodu porostem, kdy se kontroluje 20 rostlin (10 míst x 2 rostliny). Určí se počet rostlin s příznaky výskytu (sít'ované hnědé skvrny na listech) na listové čepeli a pochvě.

Střední slabý výskyt **spály ječmene (*Rhynchosporium secalis*)** na odnožích pozorován v okrese Třebíč (Velký Dešov, 25.9., Dolní Vilémovice, 2.10., Třnava u Třebíče, 3.10.).

Kontroluje se 20 rostlin při průchodu porostem. Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá odnož.

Slabý výskyt dospělců **kříška polního (*Psammotettix alienus*)** byl zaznamenán v okrese Písek (Strážovice u Mirotic, 15.11.).

Pozorování viz pšenice ozimá.

Slabý výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** v ječmeni ozimém byl zjištěn v okresech Třebíč (Třebíč, 31.10.), Písek (Strážovice u Mirotic, 15.11.), Prachatice (Prachatice, 15.11.).

Pozorování viz pšenice ozimá.

V okrese Písek (Strážovice u Mirotic, 15.11.) bylo zjištěno poškození porostu **prasetem divokým (*Sus scrofa*)**.

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 15-19 BBCH)

Brzy seté porosty řepky měly dobré vláhové i klimatické podmínky pro vzcházení a růst. Nacházejí se v růstových fázích od 5. do 6. až 9. pravého listu.

Slabý výskyt **fomového černání stonku (*Leptosphaeria maculans*)** byl pozorován v okrese Třebíč (Březník, 18.11.).

Pozorování fomového černání stonku řepky se provádí při průchodu porostem v RF 15-26 na listech dvaceti rostlin (na deseti místech vždy na 2 za sebou rostoucích rostlinách). Z každé rostliny se hodnotí 2 listy, přednostně se vybírají listy s příznaky napadení. Práh škodlivosti je 5-25 % listů.

Preventivní ochrana spočívá v nákupu zdravého osiva, minimálně 3letý osevní postup. Ochranu vzcházejících rostlin zajišťí moření osiva. Fungicidní postřik je možné provést ve dvou termínech. Optimálním je podzimní ošetření ve fázi 14-18 BBCH (4. až 6. pravý list). Časně jarní ošetření může snížit celkové napadení a zpomalit průběh infekce, ale nezničí již infekce, které vznikly na podzim.

Střední výskyt **plísňě zelné (*Hyaloperonospora parasitica*)** byl pozorován v okrese Třebíč (Březník, 17.12.).

Hodnotí se napadení listů a listenů na podzim po vytvoření listové růžice 15 – 26 BBCH.

Preventivní ochrana - likvidace posklizňových zbytků. Přímá ochrana – byla zaznamenána vedlejší účinnost při podzimním ošetření proti fómové hnilobě, pokud se používají přípravky účinné na oomycety.

Slabý výskyt vajíček **mšice zelné (*Brevicoryne brassicae*)** byl pozorován v okrese Tábor (Březnice u Bechyně, 4.12., Dolní Hořice, 29.11., Řípec, 13.12.).

V období od 25.11. do 10.12. se při průchodu porostem na padesáti rostlinách sleduje počet zimních vajíček mšice zelné.

Chemické ošetření je účelné do 10-ti dnů po odkvětu.

Poškození kořenů larvami **květlíky zelné (*Delia radicum*)** bylo zjištěno v okrese Třebíč (Březník, 12.11.).

Agrotechnické metody ochrany: mírné zvýšení výsevu eliminuje poškozené rostliny. Hustěji seté porosty mají menší průměr kořenového krčku, který pak není tak atraktivní pro samičky ke kladení vajíček. Chemická ochrana se nepoužívá.

Slabý výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** zaznamenán v okrese Pelhřimov (Radňov u Rynárce, 8.11.), Třebíč (Lipňany u Skryjí, 30.10., Březník, 5.11.), Písek (Jarotice, 15.11., Cerhonice, 6.11., Dědovice, 6.11.) a Prachatice (Prachatice, 6.11.).

Pozorování a ochrana viz pšenice ozimá.

V okrese Písek (Jarotice, 15.11.) bylo zjištěno poškození porostu **prasetem divokým (Sus scrofa)**.

OKOPANINY

BRAMBORY (RF 99-01 BBCH)

Hlízy odloučené od stonků – hlízy nenarašené.

V okrese Strakonice (Nihošovice, 18.12.) byl na uskladněných hlízách zaznamenán slabý výskyt **aktinobakteriální obecné strupovitosti bramboru (Streptomyces scabiei)**.

Kontrola napadení hlíz se provádí v době sklizně a následně 2 měsíce po sklizni na 100 hlízách.

Ochrana spočívá ve výběru vhodné odrůdy a optimální agrotechnice.

Střední výskyt **bakteriálního černání stonku (Erwinia carotovora)** na hlízách byl pozorován v okrese Pelhřimov (Lukavec u Pacova, 11.12.), Strakonice (Nihošovice, 18.12.), slabé výskyty v okrese Prachatice (Vitějovice, 15.11. a 20.12.).

Kontrola napadení hlíz se provádí 21 dní a následně 2 měsíce po sklizni na 100 hlízách.

Preventivním opatřením je zdravá sadba a narašení nebo naklíčení sadby, aby porost rychle vzešel a klíčky byly méně ohrožené infekcí. Infekci lze také omezit zabráněním mechanického poškození hlíz.

Střední výskyt **fusariové hniloby bramboru (Fusarium spp.)** byl sledován na hlízách v okrese Pelhřimov (Lukavec u Pacova, 11.12.), Strakonice (Nihošovice, 18.12.), Tábor (Prasetín, 17.12.), slabé výskyty v okrese Prachatice (Vitějovice, 15.11. a 20.12.).

Rozhodující je preventivní opatření omezující mechanické poškození hlíz opří sklizni, posklizňové úpravě a dopravě. V průběhu skladování je třeba po umožnění rychlého vyhojení mechanických poranění (teplota 12 - 18 °C, vlhkost 85 - 95 %) vhodným větracím režimem udržovat suchý povrch hlíz. Moření hlíz se používá pouze u sadby.

Slabý výskyt **fomové hniloby bramboru (Phoma foveata)** byl pozorován v okrese Jindřichův Hradec (Pluhův Žďár, 13.12., Tábor (Prasetín, 17.12.).

Ochrana je obdobná jako u fusariové hniloby bramboru i moření. Šíření půdou lze zabránit zařazováním brambor po sobě v osevním postupu nejdříve za 4 – 5 let.

Slabý výskyt **plísně bramboru (Phytophthora infestans)** na hlízách byl pozorován v okrese Jindřichův Hradec (Pluhův Žďár, 13.12., Tábor (Prasetín, 17.12.), Prachatice (Vitějovice, 20.12.).

Kontrola napadení hlíz se provádí 21 dní po sklizni na 100 hlízách.

Preventivním opatřením je ukončení vegetace zničením natě chemicky - desikací, případně mechanicky – rozbitím. Tímto zásahem se odstraňuje zdroj infekce pro hlízy.

PÍCNINY

JETEL LUČNÍ

Slabý výskyt **obecné skvrnitosti jetele (Pseudopeziza trifolii)** pozorován v okrese Třebíč (Kralice nad Oslavou, 29.10.).

Ochrana spočívá v dodržování zásad správné agrotechnické praxe včetně úklidu posklizňových zbytků, na kterých houba přežívá do dalšího orku. Při silném napadení

se provede fytosanitární seč, kterou jsou z porostu odstraněny zdroje infekce. Fungicidní ochrana se neprovádí.

Střední výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** sledován v okrese České Budějovice (Bošilec, 7.11., Dolní Bukovsko, 7.11., Hosín, 6.11., Štěpánovice u Českých Budějovic, 6.11.), slabé výskyty pozorovány v okrese Písek (Cerhonice, 15.11.), Český Krumlov (Chodeč, 7.11.), České Budějovice (Jaronice, 7.11., Neplachov, 7.11., Bohunice nad Vltavou, 5.11., Dříteň, 5.11., Olešník, 5.11.)

Pozorování hrabošů se provádí u víceletých píceň v porostech o výměře větší než 5 ha na počátku a na konci vegetace a po druhé seči jetelovin.

Zjišťují se počty užívaných nor (nory s čerstvými výhrabky nebo pobytovými stopami) v přepočtu na 1 ha a to na základě 4 průchodů o šířce 2,5 m a délce 100 m, resp. cca 140 kroků (celkem 4 x 250 m₂ = 1000 m₂) a vynásobením 10 krát.

Chemické ošetření porostu se provede při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. pokud se zjistí více než 200 a více užívaných nor na 1 ha.

VOJTĚŠKA SETÁ

Obecná skvrnitost vojtěšky (*Pseudopeziza medicaginis*) byla pozorována na porostu v okrese Třebíč (Kralice nad Oslavou, 29.10.).

Ochrana spočívá v dodržování zásad správné agrotechnické praxe včetně úklidu posklizňových zbytků, na kterých houba přežívá do dalšího orku. Při silném napadení se provede fytosanitární seč, kterou jsou z porostu odstraněny zdroje infekce. Fungicidní ochrana se neprovádí.

Slabý výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byl pozorován v okrese Třebíč (Kralice nad Oslavou, 5.11., Skryje nad Jihlavou, 30.10., Trnava u Třebíče, 29.10.).

Pozorování a ochrana viz jetel luční.

PASTVINY, LOUKY, TTP

TTP

Slabý výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** sledován v okrese Třebíč (Častotice, 29.10.), a Písek (Strážovice u Mirotic, 15.11., Lučkovice, 15.11., Boudy, 7.11., Třebkov, 7.11.).

Zjišťují se počty užívaných nor (nory s čerstvými výhrabky nebo pobytovými stopami) v přepočtu na 1 ha a to na základě 4 průchodů o šířce 2,5 m a délce 100 m, resp. cca 140 kroků (celkem 4 x 250 m₂ = 1000 m₂) a vynásobením 10 krát.

Chemické ošetření porostu se provede při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. pokud se zjistí více než 200 až 600 užívaných nor na 1 ha

Za oblastní odbor Tábor zpracovali: Ing. Pavla Fialová a Lukáš Čech